

HULTKRANTZ, VILHELM

Några ord om eugenik (rashygien).

Stockholm
1911.

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök*: Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra*: Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Sv. Saml. Med. Hyg[ien] Br. HULTKRANTZ, Några ord om eugenik (rashygien) 1911

Särtryck ur SOCIAL TIDSKRIFT, häft. 7—8, 1911.**Några ord om eugenik (rashygien).**

Till de mest glädjande företeelserna i vår tid hör den vaknande sociala ansvarskänslan och det alltjämt växande intresset för det moderna samhällslivets problem. Det reformarbete, som särskilt under den sista mansåldern pågått, icke blott på det ekonomiska området utan även inom hälsovård och folkuppfostran, synes också ge rika löften för framtiden. Hygienen har redan kunnat inregistrera de vackraste segrar, — minskad dödlighet, ökad medellivslängd —; nykterhetsrörelsen samlar allt större skaror av vårt folk under sitt banér; folkupplysningen stiger, lagstiftningen har på allvar gripit sig an med frågan om skydd för de svagare och för de genom sitt arbete mera hotade individerna, och större summor än någonsin skänkas i våra dagar till filantropiska och allmännyttiga ändamål.

Naturligtvis är det ännu för tidigt att söka värdesätta resultaten av dessa strävanden, men det finnes dock vissa tecken, som tyda på, att man ej får vara allt för stor optimist med avseende på möjligheten att enbart genom dessa medel skapa ett bättre och lyckligare släkte. Och det kan med skäl ifrågasättas, huruvida det invecklade problemets alla sidor blivit tillbörligt beaktade och arbetet sålunda lagts på en tillräckligt bred bas. — Vid de reformer, som hittills blivit genomförda, eller som närmast stå på dagordningen, har man — helt naturligt förövrigt — i första rummet haft de nu verkande och uppväxande generationernas fördelar i sikte, varemot man fäst relativt ringa vikt vid alla de kommande, ännu ofödda släktledens intressen. Man har också i övervägande grad haft sin uppmärksamhet riktad på en förbättring av de yttre förhållandena, av den fysiska och psykiska miljö, inom vilken vårt släkte lever och utvecklar sig, och alltför litet tänkt på beskaffenheten av själva människomaterialet och ännu mindre på möjligheten att förbättra dettas inneboende egenskaper, dess arvsanslag.

Det kan ju icke förnekas, att yttre faktorer, sådana som hygieniska förhållanden, uppfostran, övning m. m., äro av den allra största betydelse för hela nationens väl eller ve, därigenom att de

kunna gynna eller hämma utvecklingen av en del goda eller dåliga egenskaper hos de enskilda individerna, men dessa faktorer äro icke i stånd att skapa något nytt, vartill icke anlag redan fanns förhanden. De förändringar till det bättre eller till det sämre, som individerna under loppet av sitt liv genomgå, äro i huvudsak av kvantitativ art och innebära egentligen blott ett starkare eller svagare förverkligande, eventuellt ett undertryckande av de förefintliga möjligheterna. Och vad som är ännu viktigare: dylika förändringar hava åtminstone såsom regel icke någon inverkan på individernas könsceller, på det groddplasma, den arvs substans, som i sig innesluter alla de uppenbara eller latent anlag, vilka individerna mottagit från sina förfäder och i sin tur kunna överföra på sina efterkommande. — Den gamla Lamarck'ska läran om ärftligheten av förvärvade egenskaper står numera icke högt i kurs bland biologerna, utan har mer och mer fått lämna rum för den uppfattningen, att föräldrar endast giva sådana egenskaper och anlag i arv åt sina barn, som de själva ärvt av sina förfäder. Tillämpat på föreliggande fråga, innebär detta, att t. ex. en person, som lider av en ärftlig defekt på intelligensens område, såsom svag begåvning eller medfödda anlag för brottslighet, visserligen genom en sorgfällig uppfostran stundom kan bringas därhän, att han nöd torftligen kan fylla en plats i samhället och under gynnsamma yttre förhållanden kan undgå att komma i kollision med rättvisan, men att uppfostran och miljö icke kunna omskapa denna individs groddplasma, och att det dåliga arv, han bär inom sig, med ganska stor sannolikhet kommer att övergå till hans efterkommande.

Varje ny generation kommer sålunda till världen med ungefär samma förutsättningar beträffande de inneboende anlagen som föregående släktled, och i stort sett måste den börja på nytt från samma utgångspunkt, från vilken dessa begynte sin utveckling. De materiella och kulturella arvedelarna kunna ju förökas och på så sätt den senare generationen bli bättre situerad än den föregående, men sådana egodelar hava ringa värde, om icke arvtagarne äga förmåga att förvalta dem och draga nytta av dem, om de icke samtidigt fått ärva det bästa av allt: hälsa och livskraft, energi och naturlig begåvning. Nationernas, — hela vårt släktes välbefinnande och lycka är därför i främsta rummet beroende på beskaffenheten av de arvsanlag, som genom könscellernas groddplasma överföres från generation till generation, alldeles på samma sätt som en skörds godhet framförallt bestämmes av utsädet beskaffenhet. Även på den bördigaste jord, även med den bästa ans och vård kan man ej skörda vete av ogräsfrö.

Det är ifrån dessa framförallt på biologisk, men även på historisk erfarenhet grundade synpunkter, som den moderna rashygienen i vidsträcktare mening utgår, då den såsom sitt huvudmål satt att undersöka och främja de naturliga betingelserna för utvecklingen av en i andligt och kroppsligt avseende god ras. Tydligtvis inbefattar detta först och främst, att de blivande barnen redan från

födelsen böra vara utrustade med de bästa möjliga arvsanlag, men därjämte att dessa anlag bringas till den bästa möjliga utveckling till fromma för individerna själva såväl som för samhället i sin helhet.

För det senare målet har man i alla tider arbetat genom fysisk och psykisk uppfostran, genom förbättrad hygien m. m.; frågan om vad som på detta område redan uträttats och vad som i framtiden ännu återstår att göra skall jag i detta sammanhang icke upptaga till diskussion. — Det förstnämnda problemet, angående möjligheten av en förbättring av släktets inneboende arvsanlag, har däremot först efter de biologiska vetenskapernas uppblomstring, under de sista årtiondena kunnat på allvar upptagas till behandling. Den nya vetenskapsgrenen, som av sin främste idkare, den nyligen avlidne engelsmannen Sir Francis Galton kallats för *eugenik* och av honom definierats såsom »studiet av de faktorer, som kunna förbättra eller försämra kommande generationers andliga och kroppsliga rasegenskaper», har visserligen ännu knappast hunnit mer än att ordna det rika material, som särskilt biologien och statistiken ställa till dess förfogande, samt att uppgöra program för kommande forskningar, men icke desto mindre har eugeniken redan kunnat ställa en hel del samhällsproblem i en ny belysning, och det synes knappt förmätet att tro, att den i framtiden kommer att lämna de kanske mest vägande direktiven för det sociala reformarbetet.

Även om vi, såsom nyss nämndes, äga goda skäl att antaga, att i stort sett arvs substansen i tämligen oförändrat skick går över från generation till generation, oberoende av de fysiska och psykiska inflytanden, för vilka dess bärare, de enskilda individerna, äro utsatta, finnas dock talrika erfarenhetsrön, som visa, att en del gifter, såsom alkohol och bly, ävensom de av vissa sjukdomsalstrande mikroorganismer (syfilis, malaria) producerade och i den sjukes kropp cirkulerande giftämnena, kunna hava en skadlig inverkan på avkomman; denna kan dö redan i moderlivet eller ock födas sämre utvecklad än under normala förhållanden. Huruvida detta är att betrakta såsom tecken till en verklig »rasdegeneration», d. v. s. en sådan försämring av arvs substansen, varav verkningarne kunna göra sig gällande även på senare släktled, därom äro meningarne ännu delade; frågan har emellertid mera teoretisk än praktisk betydelse, då ju redan den omständigheten, att *en* generation kan taga allvarlig skada, är ett tillräckligt skäl för oss att i möjligaste mån söka avvärja de från detta håll hotande farorna. Kampen mot alkoholismen och de veneriska sjukdomarne, likaväl som mot de »rasgifter» och »degenerativa faktorer» av annan art, som framtida forskning måhända skall lära känna, är följaktligen ett ytterst viktigt led i de rashygieniska strävandena. Det första villkoret för rasens bestånd är naturligtvis, att de frön, från vilka kommande släkten skola spira, skyddas och bevaras för alla skadliga inflytanden.

Några medel, som *direkt* skulle kunna påverka arvs substansen i gynnsam riktning och därigenom höja släktets nivå, känner vetenskapen icke, och det torde vara ovisst, om vi någonsin skola finna något medel av denna art. Men det finnes en annan väg att nå målet, en väg, som naturen själv anvisat, och den vägen heter *selektion*, urval.

Jag torde här ej behöva närmare ingå på Darwin's genialiska teori, att djurens såväl som växternas utveckling till högre och högre fullkomning huvudsakligen vunnits därigenom, att de sämre anpassade individerna i kampen för tillvaron och i konkurrensen om makan blivit besegrade och tillbakaträngda, och att alltså de bättre utrustade individerna av naturen blivit utvalda att fortplanta sitt släkte i större proportion än de undermåliga. Riktigheten av selektionstanken har i våra dagar på ett slående sätt bekräftats genom de glänsande resultat i avseende på rasförädling, som djuruppfödare och kanske ännu mer växtodlare vunnit genom ett noggrant urval av de individer, från vilka de skaffat avkomma eller hämtat utsäde. *Föräldraurval* är en av de allra viktigaste bland de faktorer, som bestämma alla levande släktens natur, deras utveckling och framtid. Och det är förnämligast genom att efter förnuftiga principer påverka och leda föräldraurvalet inom vårt eget släkte, som eugeniken kan hoppas uträtta något till rasens förädling.

Selektionens inflytande på människosläktets utveckling är i våra dagar icke detsamma som i forna tider. I naturtillståndet var människan säkerligen underkastad ett mycket strängt, men för rasen i sin helhet särdeles hälsosamt naturligt urval. Endast de med kroppskrafter och intelligens bäst rustade individerna kunde stå sig i kampen för tillvaron och fortplanta släktet. Med stigande civilisation har förhållandet småningom ändrats; förbättrade levnadsförhållanden, filantropi och hälsovård göra, att i våra dagar även många från födelsen kroppsligt eller andligt mindervärdiga individer behållas vid liv och även få tillfälle att alstra en liknande avkomma. Selektionen har till största delen förlorat sin visserligen grymma, men i stort sett välgörande inverkan på vårt släktes vidare utveckling; och icke nog därmed, i vårt moderna samhällsliv finner man talrika exempel på, att just de bättre utrustade individerna antingen offras eller åtminstone ställas i sådana förhållanden, att de ha svårare att bilda familj och proportionsvis lämna mindre tillskott till nästföljande generation än de sämre elementen. Detta urval i dålig riktning har man kallat *kontraselektion*.

Såsom exempel på det sagda må först framhållas, hurusom det gynnsamma inflytande, som äktenskapsurvalet otvivelaktigt även i våra dagar utövar (därigenom att de allra sämsta, kroppsligt eller andligt undermåliga individerna ha mindre utsikter att få gifta sig än de, som åtminstone äro försörjningsdugliga), säkerligen fullt upp motväges därav, att vid val av make börd och förmögenhet ofta tillmätas större betydelse än de från rashygienisk synpunkt vida

värdefullare egenskaperna, såsom hälsa och begåvning. — Avgjort i kontraselektorisk riktning verkar emigrationen, därigenom att det företrädesvis är de livskraftigare och mera företagsamma elementen, som gå förlorade för landet, under det att de apatiska, arbetsodugliga och kroppsligt eller andligt undermåliga, självmant eller på grund av Förenta Staternas portförbud för mindervärdiga immigranter stanna hemma. — Sjöfart, militärtjänst och en del andra yrken, som å ena sidan ställa något högre fordringar på utövarnes kropps- eller själskrafter, å andra sidan medföra ökad risk för liv eller hälsa, verka i samma riktning, därigenom att i dem offras proportionsvis ett större antal individer av mer än genomsnittskvalitet. — Vissa yrken med lång utbildningstid, inom vilka de ökade pretentionerna på livet ej motsvaras av de ekonomiska förmånerna, förhindra eller fördröja äktenskaps ingående och minska nativiteten inom dessa klasser. — Och slutligen se vi, huru stadslivet framförallt lockar de spänstigare, mera företagsamma befolkningselementen, på samma gång som det försätter dem under en vida ogynnsammare miljö (trångboddhet, alkoholism, veneriska sjukdomar m. m.).

Med vår nuvarande uppfattning av ärftligheten kan det knappast lida något tvivel, att vårt släktes utveckling mot det bättre eller sämre, dess förädling eller urartning, i väsentlig grad beror på huruvida de kommande generationerna övervägande rekryteras från den i fysiskt och psykiskt avseende värdefullare eller från den sämre utrustade delen av föregående generation. I sina strävanden att förbättra föräldraurvalet, vare sig detta sker genom att begränsa de förutnämnda kontraselektoriska faktorernas inverkan eller genom andra mera direkta åtgärder, kan eugeniken naturligtvis slå in på två olika vägar: den kan antingen sträva att höja äktenskapsfrekvensen och fruktsamheten hos de bättre samhällselementen (positiv eugenik), eller ock söka att inskränka propagationen av de kroppsligt, intellektuellt och moraliskt mindervärdiga elementen (negativ eugenik).

Då man uppenbarligen ej kan sätta i fråga att på lagstiftningens väg tvinga folk att gifta sig och skaffa ett större antal barn till världen, måste den *positiva eugeniken* inskränka sig till indirekta åtgärder och har därvid i första rummet att rikta sin uppmärksamhet på sådana förhållanden av ekonomisk eller annan art, som kunna hindra eller fördröja de dugliga individernas äktenskap, eller som kunna föranleda en frivillig inskränkning av barnantalet, utan verkligt trängande motiv. Det måste ordnas så, att friska, präktiga människor kunna gifta sig, medan de ännu äro unga, och att det icke blir en börda, ett straff, utan en direkt fördel även i yttre avseende att ha barn.

Man hör ofta klagomål över den avtagande äktenskapsfrekvensen i vårt land, men vad har staten — fränsett några anspråklösa egnahemslån och ett minimalt skatteavdrag för minderåriga barn — hittills egentligen gjort för att ändra detta förhållande?

— Huru föga hänsyn vår skattelagstiftning tagit till denna sak, visas bäst genom ett exempel. En man och en kvinna, vardera ägande en årsinkomst av 2,000 kronor och bosatta på en plats med dyrortsavdrag, betala, så länge de äro ogifta, en inkomst- och förmögenhetsskatt av kr. 21,60 vardera, men om de gifta sig med varandra, utgår skatten icke med kr. 43,20 utan med 80 kronor. Det äkta ståndet beskattas sålunda i detta fall med kr. 36,80, och skattelindringen, om de t. ex. få 4 barn, uppgår endast till 8 kr.! — En liknande politik, vilken förvisso ej är ägnad att främja nationens sunda utveckling, bedrives som bekant i stor utsträckning både av kommuner och enskilda, arbetsgivare såväl som hyresvärdar. Det är nästan alltid de ogifta, de barnlösa, som gynnas på de övrigas bekostnad.

En förbättring av nu rådande förhållanden kan naturligtvis vinnas på många olika sätt. Det mest effektiva medlet vore måhända en omläggning av principerna för avlöning och beskattning, med stigande löner och fallande skatter i proportion till familjernas tillväxt och med uppfostringsbidrag för välartade barn, eventuellt även med ungar- och ungmö-skatt och löneavdrag för de ogifta och barnlösa. I samma riktning verkar en rationell utveckling av egnahemsrörelsen och vissa grenar av försäkringsväsendet, likasom för övrigt alla sociala reformer, som underlätta för de dugliga individerna, vilken samhällsklass de än må tillhöra, att skapa sig en bättre ställning och stifta familj. — För att dylika åtgärder skola bli fullt verksamma i *eugenisk* riktning, är det emellertid nödvändigt att tillse, att de nämnda förmånerna i första hand förbehållas åt de friska, starka och goda elementen; vad som till dessas förfång i onödan förlösas på de undermåliga har nationen i sin helhet ingen nytta av. Alla sociala reformer, alla filantropiska strävanden äga desto större värde, ju mera de bidraga till att höja kommande generationers hälsa och livskraft. Släktets framtid får icke under några omständigheter offras för den nu levande generationens bekvämlighet och trevnad. Kan man lyckliggöra hundraden eller tusenden av människor efter ett par mansåldrar, så bör detta bereda större tillfredsställelse än att tillgodose ett ringa fåtals intressen i våra dagar.

Det är lätt att inse, att genomförandet av eugenikens positiva program, som ju huvudsakligen innebär ett understödande av de i rashygieniskt avseende värdefullare individerna, egentligen blir en ekonomisk fråga och därför endast kan realiseras i ett begränsat omfång. För övrigt måste man vara beredd på, att dess rasförädlade verkan endast långsamt gör sig gällande, ty även om man genom ovan antydda medel skulle kunna åstadkomma, att det föddes ett något större antal med goda arvsanlag utrustade barn, torde detta väl knappt märkbart höja medelnivån hos nästa generation, om samtidigt även de mest undermåliga individerna ha tillfälle att obegränsat föröka sig och sätta skaror av idioter och brottslingar till världen. För att vinna ett tillfredsställande resul-

tat måste ovillkorligen den positiva eugeniken kompletteras med åtgärder i negativ riktning. Vill jag ha en god skörd på min åker, är det icke nog att öka det goda utsädet, utan jag måste även taga mina mått och steg för att hindra ogräset att föröka sig.

I fråga om de medel, som den *negativa eugeniken* kan använda för att nå sitt mål, ligger det närmast till hands att tänka på restriktiva lagbestämmelser beträffande rätten att ingå äktenskap. Såsom bekant har denna fråga för icke länge sedan diskuterats inom Svenska läkaresällskapet och därjämte blivit föremål för en grundlig utredning av den medicinska fakulteten i Uppsala, som, närmast på uppdrag av medicinalstyrelsen, för lagberedningens räkning haft att yttra sig angående de medicinska synpunkter, som böra vinna beaktande vid en blivande reform av vår äktenskapslagstiftning.

I sitt yttrande, som i dagarna blivit tillgängligt i bokhandeln¹ framhåller Fakulteten kraftigt önskvärdheten av att icke blott *fallandesot* (av ärftlig natur), *sinnessjukdom* och *sinnesslöhet*, utan även andra *ärftliga själsabnormiteter*, såsom förbrytareanlag, sexuell perversitet, dipsomani o. d., stadgas såsom äktenskapshinder på grund av den stora fara dessa sjukliga tillstånd innebära för de efterkommandes andliga hälsa och utveckling. Även en person, som förut varit sinnessjuk, men för tillfället kan synas botad, är mycket ofta bärare av ett sjukligt arv, som i sin tur kan överföras på barnen, och bör därför enligt Fakultetens mening träffas av samma förbud, för så vitt ej kan visas, att hans sjukdom varit betingad av yttre orsaker. — Naturligtvis kan det tänkas vissa fall, för vilka en dylik lagbestämmelse skulle innebära en överflödigt stränghet, t. ex. då äktenskapet på grund av endera kontrahentens ålder eller av andra skäl kan förväntas bli barnlöst, likaväl som andra fall, där de rashygieniska betänkligheterna möjligen uppvägas av andra hänsyn (t. ex. till redan förefintliga barn), och Fakulteten föreslår därför, att i dylika undantagsfall kunglig dispens på vissa villkor må kunna erhållas.

Även den utpräglade *alkoholismen* innebär otvivelaktigt en högst betydande risk från ärftlighetshygienisk synpunkt. Det sjukliga begäret efter berusningsmedel synes ofta vara ett uttryck för en svår neuropatisk belastning och kan följaktligen överföras genom arv, men därjämte torde missbruk av spritdrycker, såsom ovan antytts, även direkt kunna försämra avkommans beskaffenhet. Huru önskvärt det alltså än vore, att en del alkoholister hindrades att fortplanta sig, har Fakulteten ej ansett sig böra föreslå, att i lagstiftningen alkoholism upptages såsom *särskilt* äktenskapshinder. Huvudskälet har varit svårigheten, för att icke säga omöjligheten att på vetenskapens nuvarande ståndpunkt angiva en formulering, som bestämt avgränsar de i eugeniskt avseende farliga fallen från

¹ Uppsala Medicinska Fakultets yttrande till Kungl. Medicinalstyrelsen med anledning av förestående revision av äktenskapslagstiftningen. Uppsala & Stockholm, 1911. Almqvist & Wiksell. 86 sidor. Pris 1,25.

dem, som antagligen icke innebära någon direkt risk; man skulle sålunda sakna garanti för att lagens verkningar på en gång bleve rättvisa och effektiva. Härtill kommer, att det ifrågavarande önskemålet till icke oväsentlig del kan vinnas på indirekt väg, dels därigenom att många av de svåraste fallen träffas av de föreslagna bestämmelserna angående sinnessjukdom och själsabnormiteter (dipsomani), dels också genom en lämplig avfattning av andra stadganden inom den civila lagstiftningen.¹

Dövstumhet har Fakulteten av liknande skäl ej velat uppställa såsom direkt äktenskapshinder. Det är nämligen endast den medfödda, på ärftlig grund vilande formen av detta lyte, som synes äga någon större rashygienisk betydelse, och i många fall är det omöjligt att bestämt avgöra, huruvida sjukdomen verkligen är medfödd eller i tidig ålder förvärvad. Man torde också vara berättigad att hysa den förhoppningen, att en stigande upplysning skall förmå allt flera personer, som lida av dövstumhet eller andra lyten av från ärftlighetshygienisk synpunkt tvivelaktig natur (såsom disposition för tuberkulos m. m.), att före äktenskaps ingående inhämta sakkunnigt råd och ställa sig detta till efterrättelse.

Bland de *veneriska sjukdomarne* har syfilis framförallt genom sin egenskap att kunna överföras till fostret och på så sätt redan i moderlivet verka förstörande på den kommande generationen, med rätta blivit räknad såsom det antagligen mest olycksbringande bland rasgifterna, under det att gonorrhéens huvudsakliga betydelse för släktet ligger däri, att den så ofta föranleder ofruktsamhet. Den egentliga faran av dessa sjukdomar kan emellertid, under förutsättning av en omsorgsfull vård, anses vara av övergående natur, och Medicinska fakulteten har därför kunnat inskränka sitt yrkande till att de veneriska sjukdomarne skola utgöra äktenskapshinder, så länge de befinna sig i *smittosamt* stadium.

Rörande de frågor, som ytterligare kommit till diskussion i det ifrågavarande utlåtandet, skall här blott nämnas, att de förslag, som redan förut från skilda håll framstälts om ett allmänt stadgande av läkareundersökning för rätt att ingå äktenskap, visserligen synas äga full befogenhet från medicinsk synpunkt, men att Fakulteten, på grund av en del närmare angivna praktiska svårigheter, icke ansett sig kunna för närvarande tillstyrka ett dylikt generellt stadgande, utan inskränkt sin fordran på läkareundersökning till sådana fall, där det kan misstänkas, att något äktenskapshinder av ovan angiven art föreligger, eller där det är fråga om dispens från gällande lag.

Upsalafakultetens förslag får naturligtvis icke betraktas såsom en definitiv lösning av den ytterst komplicerade frågan, utan endast såsom ett första försök att inom äktenskapslagstiftningen

¹ Såsom exempel på en dylik indirekt verkan av lagen må här anföras, att enligt tysk såväl som schweizisk rätt kan en person förklarad omyndig på grund av dryckenskap och därigenom också utan vidare förlora sin rätt att ingå äktenskap utan förmyndarens medgivande.

tillämpa rashygieniska principer. En entusiastisk anhängare av eugenikens läror skall möjligen känna sig besviken att ej finna ännu radikalare lagförslag, men Fakulteten har ej velat gå längre, än att den kunde bygga på en relativt säker vetenskaplig grund och kunde vänta, att de föreslagna bestämmelserna skulle få det stöd av den allmänna rättsuppfattningen, utan vilket de ej kunna få åsyftad verkan.

Angående effektiviteten av en restriktiv äktenskapslagstiftning i eugenisk riktning torde man ej få göra sig några överdrivna förhoppningar. Vål kommer en dylik lag säkerligen att förmå en del rättsinniga medborgare att avstå från ett föräldraskap, som ej vore önskvärt från samhällets synpunkt, och den skall säkerligen även göra gott genom sin uppfostrande inverkan på den allmänna opinionen, men den kan aldrig hindra, att en hel del individer, och bland dem just de sämsta, genom illegitima förbindelser skaffa en mindervärdig avkomma till världen. Och att genom straffhot söka förekomma utom-äktenskapligt könsumgänge av degenererade personer synes fullkomligt hopplöst.

I vårt förnuftsensliga föräldraurval kunna vi naturligtvis icke använda samma grymma medel, som naturen i sin selektion så ofta begagnar, nämligen att förgöra de undermåliga. Vi erkänna deras rätt att leva, sedan de kommit till världen, och de böra få leva under tillfredsställande förhållanden, men de böra *icke* ha rätt att fortplanta sig. Vill samhället hindra dem därifrån, så kan detta blott ske genom permanent internering eller genom sterilisering.

Om samhällets rätt att till sitt skydd använda det förra medlet torde alla vara ense; tvångsinternering av sinnessjuka, brottslingar och lösdrivare tillämpas ju redan i många former och kommer säkerligen i framtiden att ytterligare utsträckas. Det senaste lagförslaget angående tvångsinternering av alkoholister är ju också ett steg i samma riktning; från eugenisk synpunkt är det blott att önska, att det måtte kompletteras med bestämmelser om permanent internering av de fullkomligt oförbätterliga alkoholisterna, vilka enligt kommittéförslaget redan efter 18 månader eller maximum 3 år måste släppas ut ur anstalterna, till lika mycken skada för dem själva som för samhället och alltför ofta även för en kommande generation.

Huruvida det är berättigat att genom operativa ingrepp förekomma möjligheten till fortplantning av degenererade individer, därom äro åter meningarne ännu mycket delade. I några stater i Norra Amerika är dylik behandling av vissa kategorier grövre brottslingar och obotliga sinnessjuka i lag stadgad, och metoden har under de sista åren praktiserats i stor utsträckning och såsom det säges utan några olägenheter. I Europa torde dylik sterilisering hittills endast i enstaka fall blivit utförd å sexuellt abnorma idioter samt sedlighetsförbrytare. Då operationen, såsom den numera vanligen utföres (vasektomi), kan betraktas såsom fullkomligt

ofarlig och icke medför någon rubbning av kroppens funktioner i övrigt, och då den väl i regel länder patienterna själva till en ovedersäglig fördel, har det i flera fall varit lätt att vinna dessas direkta medgivande till ingreppet. Individens och samhällets intressen behöva således icke ovillkorligen komma i kollision med varandra. Kan icke staten åtaga sig att på ett betryggande sätt isolera och därigenom oskadliggöra alla svårt degenererade individer, dröjer det nog icke länge, innan den allmänna opinionen icke blott skall tillåta, utan rent av fordra sterilisering av de värsta kroppsliga eller andliga missfostren; för några generella lagbestämmelser i denna riktning torde tiden dock ännu långt ifrån vara mogen i vårt land.

* * *

Jag har i det föregående sökt skizzera huvudtankarne i eugeniken (såväl som i rashygienen i vidsträckt mening) samt angiva de viktigaste vägarne, på vilka den hoppas nå sitt mål: ett bättre människosläkte. Det är emellertid tydligt, att dess strävanden, vare sig de avse direkta lagstiftningsåtgärder eller andra reformer på det sociala området, hava föga utsikt att bära någon varaktig frukt, om de icke hava stöd i en kraftig folkopinion, och den närmaste uppgiften för den eugeniska rörelsen blir därför att genom ett flitigt *upplysningsarbete* väcka allmänhetens intresse för hithörande frågor, sprida kännedom om de biologiska lagarne för ärftlighet, urval m. m., som ju äga samma giltighet för människorna som för hela den organiska världen i övrigt, och framförallt att söka väcka och fördjupa *ansvarskänslan* gentemot kommande, ännu ofödda släkten.

Vi måste alla få klart för oss, att vår nations framtid icke i övervägande grad beror på dess yttre resurser, icke heller på befolkningens numerär, utan först och sist på dennas beskaffenhet i kroppsligt och andligt avseende, och att det bästa arv vi kunna giva våra barn är hälsa, krafter och goda anlag; med dylika förutsättningar kunna de själva skapa sin lycka även under motiga yttre förhållanden, dem förutan bliva de en börda både för sig själva och för samhället. Mindervärdiga barn äro icke en nationalrikedom, utan en nationalförlust.

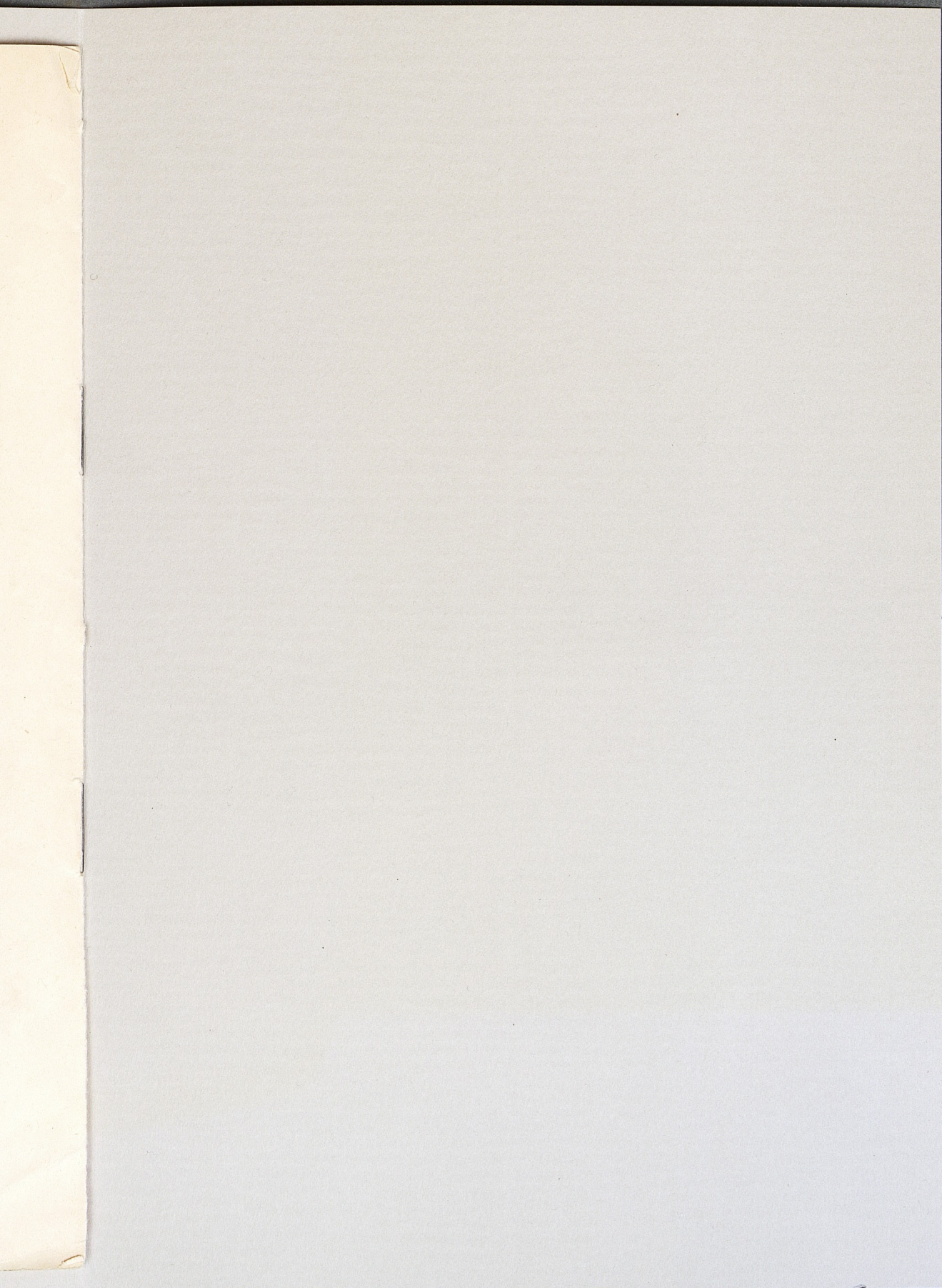
Vi måste vidare veta, att endast den, som själv är utrustad med goda arvsanlag, har utsikter att skänka sina efterkommande ett liknande lyckligt arv, och att det därför kan bli en bjudande plikt för den, som vet med sig, att han bär på ett ärftligt lyte eller sjukdomsanlag, att avstå från föräldraglädjen; det borde rent av stämpas som en förbrytelse att sätta barn till världen, som genom sina arvsanlag äro förutbestämda till sjukdom eller brott. — Men å andra sidan kan fosterlandet med skäl göra anspråk på att den, som har verkligt goda förutsättningar för föräldraskap, icke av *själviska* bevekelsegrunder undandrager sig dettas plikter.

De ungas uppfostran bör icke blott gå ut på att utbilda goda medborgare, utan även att dana dem till dugliga och ansvarsmedvetna föräldrar; de böra få kännedom om huvuddragen av ärftlighetsläran, de måste lära sig att hålla föräldraskapet i helgd, och de måste bringas till insikt om, att vid valet av make är den viktigaste frågan: är han eller hon duglig och värdig att bliva fader eller moder till mina barn? — Från talarstolar, i skola och kyrka må det predikas om vårt ansvar mot våra efterkommande, om en kärlek, en solidaritet, som icke blott omfattar det nu levande släktet, utan även sträcker sig till kommande generationer. Eugeniken skall icke vara blott en teoretisk vetenskap, dess grundidé måste bli en integrerande del av framtidens religion. »Blott en eugenisk religion kan frälsa vår civilisation från det öde, som drabbat mer än en förgången kulturstat».¹

J. Vilh. Hultkrantz.

¹ Ovanstående citat efter Bernard Shaw, som jag hämtat ur ett nyligen till svenska översatt arbete av Dr C. W. Saleeby: *Föräldraskap och raskultur* (Stockholm, 1910. Nordiska förlaget. 332 sid. Pris 4,75) visar — liksom hela boken —, med vilken entusiasm de nya idéerna omfattas av sina anhängare i England. För den, som önskar en utförligare orientering över de rashygieniska problemen, kan detta arbete livligt rekommenderas. Med vetenskapsmannens kritiska blick förenar författaren människovännens deltagande hjärta och optimistens ljusa tro på det godas seger. Det praktiska genomförandet av eugenikens olika programpunkter underkastas visserligen ingen uttömmande behandling, men förf:s avsikt har också endast varit att lämna en allmän inledning till eugeniken. — Vår svenska litteratur har — fränsett några spridda tidningsartiklar — hittills helt och hållet saknat en framställning av den i utlandet ganska livligt uppmärksamade nya vetenskapsgrenen, och det synes vara ett lyckligt val att såsom representant för densamma först introducera Saleeby.

www.books2ebooks.eu